

Mesazh nga Prof. Dr. Anastadija Gjurçinova, me radtin e Ditës Botërore të Librit dhe të drejtës së autorit

Sot jam e nderuar që nga ky vend të dërgoj mesazhin me rastin e festës së librit, në këtë moment shprese, kur pas dy vitesh jetese joreale në një pandemi, sërish kemi mundësinë e takimit, të prekjes, të përbashkësisë. Pa dyshim, edhe në pandemi, librat, tregimi dhe leximi kanë një vend të veçantë, për shumë prej nesh ata ishin shoqëria më e mirë në orët e mbylljes dhe izolimit, siç janë edhe sot, në këto kohë të trazuara në të cilat po jetojmë. Në fund të fundit, Dekameronin Bokaçio e shkroi në një kohë pandemie, në shekullin XIV, duke e madhëruar në novelat e veta jetën, erosin dhe dashurinë, përkundër kërcënimeve të sëmundjes, të vdekjes nga Thanatos-i.

Kur flasim sot për librin, mendojmë për të gjitha format, llojet dhe zhanret e tij, që nga pllakat prej balte, përmes Gutenbergut, deri te versioni dixhital i librave elektronikë; mendojmë për librin në origjinalitetin e vet, i cili është shtylla e kreativitetit njerëzor, e invencionit dhe lirisë së fjalës; mendojmë për librin e përkthyer, që dëshmon për mundësitë e pafundme të lidhjes planetare mes njerëzve, gjuhëve dhe kulturave. Ne mendojmë për punën e mundimshme të autorësisë, të së drejtës së autorit dhe për vlerësimin e veprës autoriale, si në origjinalitetin e vet ashtu edhe si përkthim.

Është i padiskutueshëm roli i bibliotekave në kujdesin ndaj librit, ndaj librave dhe shkrimtarëve. Shkrimtarja kiliane, Isabel Allende, thotë se bibliotekat janë të banuara nga fantazmat që dalin nga faqet e librave gjatë natës. Nuk e di se çfarë thonë rojet e natës të Bibliotekës sonë kombëtare dhe universitare në Shkup, por pa dyshim që nga librat në këtë hapësirë "vlojnë" e bredhin kthinave mijëra personazhe, burra e gra, të ndërlidhur me ne ditë e natë, të ndërthurur në marrëdhënie dhe relacione të çuditshme përmes rrëfimeve që i ndajnë në mes vete. E bukura qëndron pikërisht në rrëfime, të cilët, ndonëse me të njëjtën temë, për gati shekuj me radhë janë rrëfyer duke shpalosur proleme që gjithnjë e kanë preokupuar njeriun: luftërat, dashuritë, miqësitë, pasione, gëzime dhe vuajtje, e megjithatë me kaq shumë variacione dhe aq shumë forma dhe stile të ndryshme. Në letërsi, për të perifrazuar Blazhee Koneskin tonë, është si në dashuri: gjithçka është thënë, e megjithatë gjithçka mbetet për t'u thënë. Çdo libër ofron një version të asaj se si është dhe çfarë është jeta, thotë shkrimtari Salman Rushdie; nëse nuk ju pëlqen, mos e lexoni. Ose më mirë akoma - shkruani tuajën.

Nuk është me rëndësi se cilin ved do t'ia japim në "trininë e shenjtë letrare" autorit, veprës dhe lexuesit, me rëndësi është të lexohet, vërenë shkrimtari italian Italo Calvino, madje pavarësisht nëse leximin e bëjmë, duke kërcyer nga rreshti në rresht apo e lexojmë mirë e mbarë, të përqendruar, nga fillimi në fund; qoftë për të rilexuar, në kërkim të vazhdueshëm për librin e preferuar, të humbur, apo për të gjetur librin e paarrtshëm, të përsosur. Pavarësisht nëse do ta lexojmë në formë letre, duke e ndjerë aromën e shtypshkronjës, apo në formë dixhitale, në tablet, kompjutor, smartfon, libri na duhet gjithnjë e më shumë, për të filtruar informacionin e grumbulluar, për t'i lejuar vetes të lexojmë ngadalë dhe me përqëndrim, për të marrë njohuri të reja, por edhe për t'i rishikuarr të vjetrat, për t'i rishqyrtuar mendimet tonat me mendimet e të tjerëve.

Pa dyshim që ekzistojnë dallime të pakapërcyeshme midis njerëzve që lexojnë libra dhe atyre që nuk lexojnë. Më lejoni ta mbyll me këshillën e mençur të Umberto Eco-s, i cili thotë: "Ata që nuk lexojnë, kur të mbushin 70 vjeç, do të kenë jetuar vetëm një jetë: të tyren. Ata që lexuan jetuan mijëra jetë të tjera: ata ishin të pranishëm në betejën e Waterloo-s, ata ishin aty kur Kaini vrau Abilin, kur Renzo u martua me Lucian, kur Leopardi admironte pafundësinë... Sepse leximi, në fund të fundit, është një kontribut modest i yni në rrugën drejt pavdekësisë."